

1862.

29. ágústm.

skoðun til þess, að þó nú sem stendur ekki verði komizt hjá að við hafa vandarhaggarefsing á Íslandi á þann hátt, sem hún nú er þar fyrirskipuð, er á hinn bóginn mikil hvöt til að forðast að ákveða hegning þessa í nýjum lögum, að svo miklu leyti, sem með nokkru móti verður hjá því komizt. Um leið og þessi breyting er gjörð á frumvarpinu væri reyndar réttast að hækka hæsta stig sektanna, en þá yrði aptur að leggja fyrir alþingi frumvarp um það efni, og eptir því, sem ástatt er á Íslandi, er það nokkurnvegin við hæfi, að hæsta stig sektanna sé 50 rdl. Að endingu skal þess getið, að ekki virðist vera ástæða til að breyta fyrirsögn lagabóðsins eptir uppástungu alþingis. Sú fyrirsögn, sem þingið stakk upp á, er í raun og veru ekki öldungis rétt, með því hún ætti þá heldur að vera; „opið bréf um hegning fyrir illa meðferð á skepnum á Íslandi“. En haggfelldara virðist að vísað sé til laganna 21. janúarm. 1857 eins og gjört er í fyrirsögninni fyrir frumvarpi stjórnarinnar, bæði af því þar með er bent til uppruna lagabóðsins, og svo vegna þess, að það form hefir verið við haft að undanfögnu, þegar eitthvert lagabóð, sem út hefir komið fyrir Danmörk, hefir verið lögleitt á Íslandi án þess á því hafi verið gjörðar mjög verulegar breytingar.

48. Reglugjörð um að gjöra verzlunarstaðinn Akureyri að kaupstað, og um stjórn bæjarmálefna þar. 29. ágústm.

Vér Friðrik hinn sjöundi, og s. frv. Gjörum kunnugt: Eptir að Vér höfum meðtekið þegulegt álitsskjal Vors trúa alþingis um frumvarp, er fyrir það hefir verið lagt, til reglugjörðar um að gjöra verzlunarstaðinn Akureyri að kaupstað, og um stjórn bæjarmálefna þar, bjóðum Vér og skipum fyrir á þessa leið:

1. gr.

Verzlunarstaðurinn Akureyri, með takmörkum þeim, sem nú eru, skal hëðan af vera bæjarfélag og lögsagnarumdæmi sèr, og nefnast kaupstaður; þó skal hlutaðeigandi stjórnarráð eiga rétt á

1862.

29. ágústin.

að leggja Oddeyri, sem svo er nefnd, undir kaupstaðinn, eptir að búið er að leita um það álits bæjarstjórnarinnar.

Bæjarfógetinn og fulltrúar kaupstaðarins skulu í sameining hafa á hendi alla stjórn þeirra bæjarmálefna, sem eigi eru undan skilin með öðrum ákvörðunum, undir tilsjón amtmannsins yfir norður- og austurumdæminu og yfirstjórn hlutaðeiganda stjórnarráðs.

Sambandi því, sem verið hefir milli Akureyrar verzlunarstaðar og Hrafnagils hrepps, skal þess vegna hèreptir vera slitið, þó skal skilnaður þessi, hvað fátækramálefni snertir, fyrst eiga sér stað svo fljótt, sem því verður við komið, eptir að búið er að birta reglugjörð þessa á báðum stöðunum.

Fé því, er Akureyrarbær og Hrafnagils hreppur eiga í sameining, og hreppshyngslum öllum, skal svo skipt, að sami sé jöfnuður milli bæjarins og hreppsins sem á milli 4 og 5. Þessi skipti skulu gjörð af sýslumanninum í Eyjafjarðarsýslu, öllum bæjarfulltrúunum, og jafnmörgum mönnum úr Hrafnagilshrepp, sem kosnir skulu með atkvæðafjölda á kjörfundi fyrir sýslumanni af öllum þeim búendum hreppsins, sem gjalda nokkuð til sveitar.

2. gr.

Fulltrúar kaupstaðarins Akureyrar skulu vera fimm; skulu þeir kosnir af bæjarbúum þeim, sem kosningarrétt hafa samkvæmt þessari reglugjörð.

3. gr.

Kosningarrétt hafa, með þeim undantekningum, sem gjörðar eru í 5. grein, allir fullmyndugir menn, sem ekki eru öðrum háðir sem hjú, og hafa verið búfastir í kaupstaðnum síðasta árið, þegar þeir að minnsta kosti borga 2 ríkisdali í bæjargjöld á ári.

4. gr.

Kjörgengur er hver sá, sem kosningarrétt hefir eptir næstu grein á undan.

5. gr.

Enginn sá getur tekið þátt í kosning bæjarfulltrúa, eða orðið fyrir kosning, sem sekur er orðinn að lagadómi um

1862.

29. ágústm.

nokkurt það brot, sem svívirðilegt er að almennings áliti, eða ákærður hefir verið um slíkt brot, nema hann með dómi, er eigi verður raskað, hafi verið dæmdur alsýkn sakar; eigi heldur sá, sem settur er undir fjárgæzlu annara, eða ef bú hans er tekið upp sem þrotabúi, eða sè nokkurt það mál honum á hendi, að tekin sèu fyrir þá skuld af honum öll fjárforráð að lögum.

Fæður og afkomendur mega eigi eiga setu í bæjarstjórninni í senn.

Sá sem kjörinn er bæjarfulltrúi skal eigi víkja úr fulltrúasæti þó hann síðar missi þá hæfilegleika, sem kjörgengi er bundin við eptir 3. og 4. grein; en komi eitthvað það fyrir, sem eptir þessari grein (5. gr.) gjörir mann óhæfan til bæjarfulltrúa, skal honum fyrst um sinn bægt frá fulltrúastörfum þangað til hindranin er horfin, eða hún er orðin viðvarandi. Bæjarfógetinn og bæjarfulltrúarnir eiga að skera úr öllu því, er að þessu efni lýtur, er nú var sagt, og eins þegar einhver af bæjarfulltrúunum annars verður sekur að slíkum yfirsjónum í skylduverkum sínum, að hann hlýtur að víkja úr fulltrúasæti; þó á sá, er hlut á að máli, kost á að bera málið undir æðri yfirvöld.

6. gr.

Bæjarfulltrúarnir skulu kosnir fyrir 5 ár. Af þeim, sem kjörnir eru í fyrsta skipti, skal einn fara frá að ári liðnu og síðan einn á ári, og skal það vera komið undir samkomulagi, en verði því eigi á komið, skal hlutkesti ráða. Ef einhver fulltrúi fer frá, hverjar helzt sakir, sem til þess eru, áður 5 ár eru liðin frá kosning hans, skal þegar kjósa annan í hans stað, og hefir sá fulltrúasýslu á hendi að eins um þann tíma, er vantaði upp á, að hinn hefði verið 5 ár, er frá fór. Fari einhver fulltrúi frá hina 6 síðustu mánuði ársins, má fresta kosning til þess á aðalkjörfundi. Kjósa má jafnan þann að nýju, er frá fer, en hafi hann gegnt fulltrúastörfum í 3 ár eða lengur, er hann eigi skyldur að takast þá sýslu á hendur aptur, fyr en eptir jafnlangan tíma og hann hafði áður verið fulltrúi. Svo má og hver sextugur maður eða eldri skorast undan fulltrúakosning.

1862.

29. ágústm.

7. gr.

Fulltrúakosningar skulu fram fara einhvern hinn fyrsta virkan dag eptir nýár, nema þegar svo stendur á, að kjósa þarf misreitis. Svo skal kosning undir búa, að skrá sé samin um þá, sem kosningarrétt hafa; þá skrá skal kjörstjórnin semja; en þessir eru kjörstjórar: í fyrsta sinn bæjarfógetinn á Akureyri og 2 menn af Akureyrarbúum, er hann til þess kveður; en upp frá því eru kjörstjórar: bæjarfógetinn, oddviti fulltrúanna og einn fulltrúanna, er þeir sjálfir til þess kjósa. Þegar semja skal kjörskrá, skal bæði gjaldkeri bæjarins og aðrir bæjarfulltrúar vera kjörstjórninni til aðstoðar, ef þörf gjörist. Skráin skal liggja öllum kaupstaðarbúum til sýnis á hentugum stað um 14 daga á undan kjördegi. Mótbárur gegn kjörskránni, sem lúta að því, að nokkur sé vantalin, á að tilkynna bæjarfógeta að minnsta kosti 3 dögum á undan kjördegi, svo að kjörstjórnin geti þann dag lagt úrskurð sinn á málid; en að öðrum kosti missir hlutadeigandi rétt sinn í því efni.

Hið fyrsta sinn skal kjósa bæjarfulltrúa svo fljótt, sem verður, eptir að reglugjörð þessi er birt á Akureyri, en þó skal telja sýslutíma þeirra frá næsta nýári á eptir.

8. gr.

Formaður kjörstjórnarinnar skal boða stað og stund, er kosningar skulu fram fara, að minnsta kosti 8 dögum á undan, með auglýsingarbréfi; skal kjörfundurinn haldinn fyrir opnum dyrum; skulu þá allir kjósendur, er neyta vilja kosningarréttar síns, koma sjálfir á kjörfund og lýsa því yfir, annaðhvort munnslega fyrir kjörstjórninni, eða á sedli, hvern þeir vilji kjósa.

Þegar allir þeir, er kjósa skulu, hafa átt kost á að gefa atkvæði sín og þau eru bókuð, les formaður kjörstjórnarinnar upp öll atkvæðin, en binir tveir kjörstjórnarnir rita þau upp og telja saman. Þann skal nefna kjörinn fulltrúa, sem hlotið hefir flest atkvæði. Nú hafa tveir eða fleiri jafnmörg atkvæði, og skal þá hlutkesti ráða.

9. gr.

Þegar kjósa á fleiri en einn fulltrúa, skal hver þeirra kjörinn sér í lagi, á þann hátt, sem áður er fyrir mælt.

10. gr.

1862.

Ef sá, sem kjörinn er fulltrúi, ber upp afsökun nokkra, 29. ágústm. metur kjörstjórnin, hvort hún sé gild, og verði það atkvæði meiri hluta kjörstjórnarinnar, skal kjörstjóri boða til annars kjörfundar innan 8 daga, til að kjósa að nýju. Nú telur kjörstjórnin afsökun hans ónóga, en hinn kosni vill þó eigi gangast undir kosning, þá á hann að skora á kjörstjórnina að bera málið undir amtmann, og sker þá amtmaður tafarlaust úr.

Þyki það vafasamt, annaðhvort af þeim mótbárum, sem fram hafa komið frá einhverjum, sem hlut á að máli, eða þyki kjörstjórninni sjálfri vera vafi á því, hvort atkvæðafjöldi sé fyrir einhverri kosning, eða ekki, eða verði að öðru leyti mótmæli gjörð gegn lögmæti kosningarinnar, á kjörstjórnin að leggja úrskurð á málið og tilgreina ástæður fyrir þeim úrskurði; sá úrskurður sé síðan tafarlaust sendur amtmanni, og skal hann, ef honum virðist eigi hafa verið löglega að farið um kosninguna, gjöra þá ákvörðun, er með þarf í því efni. En þó enginn slíkur vafi sé um lögmæti kosningarinnar, á þegar í stað að senda amtmanni skýrslu um kosninguna; þyki þá amtmanni eigi að síður vafasamt, hvort kosning sé lögmæt, á hann að leggja málið undir úrskurð hlutadeigandi stjórnarráðs; þó er honum heimilt að gjöra kosninguna ógilda að sinni með úrskurði sínum, þyki honum ísjárvert að láta hana haldast þangað til úrskurður stjórnarráðsins verður fenginn. Finni amtmaður engan galla á kosningunni, þá á hann að gefa kjörstjórninni það til vitundar áður 14 dagar seu liðnir. Þar að auki á sérhver, sem hefir nokkur mótmæli gegn kosningunni og einkum úrskurðum þeim, er hafa verið upp kveðnir um hana, að bera upp fyrir kjörstjórninni skriflega umkvörtun um það áður 8 daga seu liðir frá því úrskurðurinn var upp kveðinn eða kosning fór fram, því annars verður slíkri umkvörtun enginn gaumur gefinn. Skal kjörstjórnin þegar senda amtmanni kvörtunina með álitinu sínu, og leggur amtmaður þá úrskurð á áður hálfur mánuður sé liðinn. Verði þá kosning ógild eptir úrskurði amtmanns skal kjósa á ný.

Ef sá, sem kosinn hefir verið bæjarfulltrúi, eða kjörstjórn-

1862.

29. ágúst. in eða einhver annar, sem hlut á að máli, ekki er ánægður með úrskurð amtmanns um eitthvað af því, sem um er rætt í þessari grein, þá má bera málið undir hlutaðeigandi stjórnarráð.

11. gr.

Sá, sem kosinn er fulltrúi, sendir bæjarfógeta skriflegt heit, og skuldbindur hann sig í því, samkvæmt borgaraeði sínum, en hafi hann eigi svarið borgaraeð, lofar hann með eiði, að gegna dyggilega öllum þeim skyldum, er staða hans leggur honum á herðar, bæði við konung og fósturjörð sína, og einkum við fèlag það, er hefir kosið hanin til að taka þátt í stjórn bæjarmálefna sinna.

12. gr.

Við byrjun hvers árs kjósa fulltrúar úr flokki sjálfra sín oddvita og varaoddvita; ræður þar atkvæðafjöldi. Fulltrúar skulu eiga með sér fundi eptir því, sem þeir koma sér saman um, hversu tíðir skuli vera, en auk þess kveður oddviti til funda endrarnær, er honum þykir nauðsyn til bera, eða tveir fulltrúar heimta. Oddviti skal, að því leyti unnt er, auglýsa fulltrúunum fyrirfram, hver málefni skuli rædd á fundum þeirra, en að öðru leyti á hver fulltrúi rétt á að bera upp á fundi hvert það málefni, er honum þykir nauðsyn til bera. Oddviti stýrir fundum og sér um, að allt, sem þar er ákveðið, sé rétt bókað og annast um afgreiðslu þess. Þegar svo stendur á, að jöfn eru atkvæði, skulu þeir ráða, er oddviti fylgir að. Þeir skulu fulltrúar að minnsta kosti vera á fundi, ef nokkurt mál á að geta ráðizt til lykta. Jafnan skulu allir þeir fulltrúar, sem viðstaddir eru, rita nöfn sín undir fundabókina.

13. gr.

Bæjarfulltrúar skulu eiga þátt í stjórn allra þeirra málefna, sem snerta eignir og stofnanir, tekjur og gjöld bæjarins, og eigi eru með neinni sérstakri lagaákvörðun undanskilin venjulegri bæjarstjórn; má því bæjarfógetinn ekkert kveða á um bæjarmál án þeirra samþykkis. Nú verður meiri hluti fulltrúa eigi á sama máli og bæjarfógeti, skal hann eiga fund við þá og ræða við þá um málið; verði þá meiri hluti fulltrúa enn eigi

á sama máli og hann, má skjóta málinu undir úrskurð æðra 1862.
yfirvalds. Það er sjálfsagt að telja það álit allra fulltrúa, er 29. ágústm.
meiri hlutinn fellst á.

14. gr.

Hvenær sem leitað er álits bæjarfógeta um eitthvað, er snertir hagi kaupstaðarins, þá á hann annaðhvort að yfirvega það mál með bæjarfulltrúunum í sameining, eða fá um það sérstaklegt álit þeirra, og ber þá ávallt að senda það með álits-skjali bæjarfógeta. Fulltrúar mega og sjálfir bera upp til umræðu sérhvert það málefni, er snertir hagi kaupstaðarins, og er það skylda bæjarfógeta, þegar fulltrúarnir koma fram með einhverja uppástungu, að kveða upp um hana skriflegan úrskurð, ef þeir krefjast þess. Nú eru bæjarfulltrúarnir eigi ánægðir með, hver úrslit málið hefir fengið í úrskurði þessum, þá geta þeir heimtað, að það sé borið undir æðra yfirvald, ásamt áliti þeirra og bæjarfógeta því til skýringar, ef þörf gjörist.

15. gr.

Í öllum þeim málum, er snerta þurfamenn, uppeldi og uppræðing barna, hefir hlutaðeigandi prestur sæti og atkvæði á fundum fulltrúanna.

16. gr.

Fulltrúarnir skulu hær eptir kjósa tvo menn úr flokki sjálfrá sín í byggingarnefnd þá, er sett var með opnu bréfi 6. janúarmánaðar 1857, í stað þeirra, er áður skyldu kosnir af þeim, er lóð eiga á verzlunarstaðnum.

17. gr.

Fulltrúar skulu ásamt bæjarfógeta kjósa bæjargjaldkera; skal hann skyldur að hafa starf sitt á hendi að minnsta kosti um 3 ár, nema að beri einhver þau atvik, er aptri honum frá því, eða bæjarfógeta og fulltrúum þyki ráðlegra að fá öðrum manni sýslu hans í hendur, áður en sá tími sé liðinn; nú verða bæjarfógeti og fulltrúar eigi á eitt sáttir um ákvarðanir þær, er snerta kosning gjaldkera o. s. frv., og skal þá málinu skotið til amtmanns úrskurðar.

1862.

29. ágústm.

18. gr.

Reikningsárið er frá fardögum til fardaga.

19. gr.

Fulltrúar skulu ásamt bæjarfógeta fyrir lok hvers marzmánaðar semja áætlun um útgjöld þau, er líklegt þykir, að bærin muni þurfa að greiða næsta fardagaár, hvort heldur er til forlagseyris þurfamönnum bæjarins, eða til annara bæjarþarfa. Í áætluninni skal og skýrt frá fê því, sem til er til að borga með gjöldin án þess skattur sé lagður á bæjarbúa. Þegar allar slíkar tekjur eru taldar, skal jafna tveim fimmtu hlutum af gjöldum þeim, sem ætlazt er á, að enn þurfi að verja til hinna eiginlegu bæjarþarfa, á hús og lóðir bæjarmanna þannig, að fimm sjöttungum skal jafna á húsin eptir ferhyrningsmáli grundvallarins, en einum sjöttung á maturtagarða og aðrar útmældar lóðir sömuleiðis eptir ferhyrningsmáli; en þrem fimmtungum þess fjár, sem þarf til hinna eiginlegu bæjargjalda, og því fê, sem þarf til forlagseyris þurfamönnum, skal jafna niður á alla bæjarbúa eptir efnun þeirra og ástæðum.

Gjöldum þeim, sem greind eru í opnu bréfi 6. dag janúarmánaðar 1857, 5. grein, a, skal eptirleiðis jafna niður á sama hátt og gjöldunum til hinna eiginlegu bæjarþarfa.

Beri ekkert það að höndum, að líklegt megi þykja, að útgjöldin eða tekjur þær, sem til eru upp í þau, verði meiri eða minni en árið næst á undan, skal hvorttveggja jafnhátt sett. Áætlunarskráin skal send amtmanni, og þyki honum í henni ekkert athugavert, ritar hann það á hana og sendir hana aptur. Að öðrum kosti birtir hann bæjarstjórninni þær athugasemdir, er honum þykir að gjöra þurfi, og skal jafnan farið eptir þeim athugasemdum það ár, er áætlunarskráin nær yfir; en eigi þær að gilda um lengri tíma og bæjarstjórnin þykist eigi geta kannast við, að þær séu réttar, er hún skyld, áður mánuður sé liðinn, að rita amtmanni um það, og sendir hann þá málið hlutaðeigandi stjórnarráði til úrlausnar.

20. gr.

Ef amtdaður gjörir engar athugasemdir um áætlunarskrána, eða ef öllu er komið fyrir svo sem athugasemdir hans bentu til

1862.

29. ágústm.

samkvæmt 19. gr., skal fê því, er safna á með álögum á bæjarbúa, jafnað niður á gjaldþegna. Ber þá að jafna niður í einu lagi á hvern skattskyldan mann öllum þeim gjöldum, sem greiða á eptir sameiginlegum mælikvarða; þó skal þess gætt, að þeim, sem að lögum eru lausir við að greiða gjaldtegunð nokkra, sem talin er meðal þessara gjalda, má eigi gjöra meira en þeim ber að greiða í önnur gjöld, samkvæmt reglum þeim, er gilda.

Allir bæjarfulltrúar ásamt gjaldkera bæjarins jafna niður gjöldunum á kaupstaðarbúa. Niðurföfnunin skal fullgjörð fyrir lok maímánaðar; því næst skal niðurföfnunarskráin, ásamt áætlunarskránni, liggja á hentugum stað öllum til sýnis í 3 vikur, að minnsta kosti 3 stundir á degi hverjum; skal það opinberlega birt, hvenær hún sé lögð fram og hvar, og um hvert leyti dags hún sé öllum til sýnis. Öllum gjöldum skulu greiðendur hafa lokið á Mikjálsmessu.

21. gr.

Þyki einhverjum gjaldþegna eitthvað aðfinningarvert við niðurföfnunina, á hann að bera sig upp um það við bæjarfógeta áður sá tími sé liðinn, sem niðurföfnunin liggur til sýnis, því annars verður slíkri umkvörtun enginn gaumur gefinn. Bæjarfógetinn og bæjarfulltrúarnir leggja úrskurð á málið; en sé hlutadeigandi eigi ánægður með úrskurð þenna, er honum frjálst að láta bæjarstjórnina bera málið undir úrskurð amtmanns.

22. gr.

Ef útgjöld bera að, sem ekki er gjört ráð fyrir í áætlunarskránni það ár, skal um þau gjöra skýrslu eins og boðið er í 19. grein um áætlunarskrána, og skal í öllu, er útgjöld þessi snertir, farið að á þann hátt, sem ákveðið er í þeirri grein. En nemi gjöld þau, sem eigi hefir verið gjört ráð fyrir í áætlunarskránni, eigi meiru en 50 ríkisdöllum, þá þarf eigi að gjöra um þau sérstaklega skýrslu, og skal þá jafna þeim niður með gjöldum næstkomanda árs.

23. gr.

Bæjarsjóðurinn skal geymdur af gjaldkera, og skal hann, að minnsta kosti eitt sinn á hverjum 3 mánuðum, gefa bæði bæjarfógeta og fulltrúum nákvæma sjóðskýrslu, er sýni bæði

1862. hvað goldizt hafi í bæjarsjóð, og hvað úr honum hafi verið
29. agúst. borgað. Eigi má bæjargjaldkeri neitt greiða úr bæjarsjóði,
nema eftir ávísun frá bæjarstjórninni.

24. gr.

Fulltrúar ásamt bæjarfógeta skulu hafa nákvæma umsjón með fjárhag bæjarins. Þeir gæta þess, að skattar og aðrar tekjur bæjarins sé heimtað á réttan hátt og í tækan tíma og tekið lögtaki, ef þörf gjörist, svo og, að fænu sé varið til útgjalda bæjarins. Þyki reikningar gjaldkera eigi nógu skýrir, eða tekjur reynist óheimtar, eða gjöld ógreidd, er greidd skyldu vera, skulu þeir gjöra þær ráðstafanir, er nauðsyn ber til, til að hrinda því í lag, er áfátt þykir.

Allar ávísanir skulu fulltrúar undirskrifa á fundi.

Bæjarstjórnin skal leggja alla stund á, að öll störf þau, sem unnin eru á kostnað kaupstaðarins, séu vel af hendi leyst og með sem minnstum kostnaði; skal bæjarfógetinn hafa stöðugt eptirlit með slíkum störfum, en fulltrúarnir skulu skiptast á um að gæta þeirra eftir því, sem þeim þykir hentast, og sjá um, að slík störf séu unnin sem haganlegast og í öllu samkvæmt því, sem upphaflega var ákveðið.

25. gr.

Þó bæjarfógeti og fulltrúar eigi rétt á að gjöra ályktanir bæjarins vegna um það, er fjárhagsefni snertir, með tilsjón þess yfirvalds, er til þess er skipað, þá verður að undan skilja þær ráðstafanir, sem eru öldungis sérstaklegar, eða miklu varða fyrir bæinn um langan tíma.

Til þessa má telja: að taka fê að láni eða lengja tíma þann, er borga skal á lánsfê, sem þegar er fengið; að veita laun eða hækka þau, ef meiru nemur en 20 ríkisdöllum; sömu-leiðis eptirlaun, þegar þau nema meiru, en nú var sagt; að veita gefnis fêstyrk, er meiru nemi en 30 ríkisdöllum; að afsala fasteignir kaupstaðarins, og því einnig að úthluta kaupstaðarjörðum, svo að þær verði eign einstakra manna, er aptur á móti lúka á ári hverju ákveðnu gjaldi í bæjarsjóð; að byggja kaupstaðarjarðir um lengri tíma en 10 ár, eða á annan hátt en við opinbert uppboð; að kaupa hús eða land undir kaupstaðinn;

að færast í fang byggingarstörf, sem ekki verða framkvæmd nema auknar sæu álögur þær, er bæjarmenn um 3 undanfarin 1862. 29. ágústm. ár hafa goldið að meðaltali; að gjöra slíkar sættir, til að komast hjá málaferlum, að á kaupstaðinn leggist nokkur skuldbinding, eða slakað sé nokkuð til um rétt hans.

Þegar eitthvað af þessu kemur fyrir, svo að bæjarstjórnin eigi má skera úr, skal amtmaður, ef bráðs úrskurðar þarf við og bæjarstjórnin er því samþykk, og honum eigi heldur virðist það ísjárvert, hafa vald til að gjöra út um þessi mál; en að öðrum kosti á að senda hlutaðeigandi stjórnarráði málið til úrskurðar með álitsskjölum allra, er hlut eiga að, og þar á meðal amtmannsins.

26. gr.

Þegar við lok hvers reikningsárs skal gjaldkeri semja reikning yfir allar tekjur og gjöld kaupstaðarins hið umliðna árið, og senda bæjarfógetanum fyrir lok júnímánaðar; lætur bæjarfógetinn reikning þenna liggja öllum kaupstaðarbúum til sýnis, og skal um þetta, og um hvernig slíkt sé birt, farið að á sama hátt og fyrir er mælt að framan í 20. grein um niðurfjöfnunina. Reikningurinn sé því næst vandlega yfir farinn af skoðunarmanni, er kosinn sé af kaupstaðarbúum þeim, er samkæmt 3. grein hafa kosningarrétt; skal hann kjörinn á sama hátt og fulltrúarnir, og hafa það starf á hendi um 5 ár eins og þeir. Skoðunarmaður skal hafa lokið rannsókn sinni á reikningnum innan mánaðar frá því hann fékk hann. Þegar gjaldkeri er búinn að svara athugasemdum hans, en það skal hann hafa gjört innan hálf mánaðar, skal reikningurinn, ásamt athugasemdum skoðunarmanns og svari gjaldkera, sendur til amtmanns, og á hann að leggja úrskurð sinn á reikninginn.

Þegar búið er að endurskoða og leggja úrskurð á reikning gjaldkera, á að birta á prenti ágrip af honum, er bæjarfógetinn semji; á ágrip það að vera svo fullkomið, að til sæu greind sér í lagi öll atriði í tekjum og gjöldum kaupstaðarins.

Eptir þessu eiga allir hlutaðeigendur sér þegnlega að hegða.

1862.

Ástæður.

Samkvæmt konungsúrskurði 27. aprílm. 1861 var lagt fyrir alþingi það ár frumvarp til reglugjörðar um að gjöra verzlunarstaðinn Akureyri að kaupstað og um stjórn bæjarmálefna þar; er frumvarp þetta með ástæðum stjórnarinnar fyrir því prentað í alþingistíðindunum 1861, viðbæti A, 111.—127. bls. Um-ræðurnar um málið á alþingi eru prentaðar í alþingistíðindum s. á. á 13., 15., og 671.—700. bls. og álitsskjal þingsins til konungs á 1033.—1039. bls. Í álitsskjali þessu biður þingið um með 21 atkvæði, að frumvarpið fái lagagildi, með þeim breytingum, er nú skal greina.

1. Að í 1. grein, 2. atr., í stað orðanna: „undir tilsjón amtmannsins yfir norður- og austurumdæminu, og yfirstjórn hlutaðeiganda stjórnarráðs“, verði sett: „þó með þeim takmörkunum, sem síðar segir“.
2. Að 1. liður 5. greinar verði þannig orðaður: „Engi sá getur tekið þátt í kosning bæjarfulltrúa eða orðið fyrir kosning, sem sekur er orðinn að lagadómi um nokkurt það verk, sem svívirðilegt er að almenningssáliti, jafnvel þótt hann hafi ekki sætt þeirri hegning, er samkvæmt opnu bréfi, dags. 29. dag októberm. 1824 og tilsk. 24. dag janúarm. 1838, 4. gr. litr. a, sviptir borgararétti; eigi heldur sá, er lagasókn á liggur um nokkurt það verk, er svívirðilegt er að almenningssáliti eður svipt getur borgararétti, fyrri en hann með dómi, er eigi verður raskað, er dæmdur alsýkn sakar. Eigi hefir heldur sá kosningarrétt né er kjörgengur, sem settur er undir fjárgæzlu annara, eða ef bú hans er tekið upp sem þrotabú, eða sé nokkurt það mál honum á hendi, að hann eigi hafi full ráð fjár síns að lögum“.
3. Að niðurlagsorðum 5. greinar: „æðri yfirvöld“, verði breytt í „amtman“.
4. Að í fyrri hluta 7. greinar eptir „kosningarrétt“ verði bætt: „og kjörgengi“.
5. Að tveimur hinum síðari köflum 10. greinar verði þannig breytt: „Nú þykir einhverjum hlutaðeigenda vafi á, að

kosningin sé lögmæt, á hann rétt á að bera slíkt upp fyrir kjörstjórninni, en hann skal hafa gjört það áður 8 dagar séu liðnir frá því kosning fór fram, því annars verður slíkri umkvörtun engi gaumur gefinn. Skal kjörstjórnin þegar senda málið, ásamt álitinu sínu, amtmanni til úrskurðar, og leggur amtmaður þá úrskurð á áður hálfur mánuður sé liðinn. En hvort sem slík umkvörtun kemur fram eður eigi, skal amtmanni ávallt senda skýrslu um kosninguna".

6. Að orðunum í 17. grein: „Skal með skýrslu þessa farið í öllu samkvæmt N. L. 3—5; þó" verði sleppt.

7. Að í síðasta kafla 19. greinar, í staðinn fyrir: „Áætlunarskráin skal send amtmanni" og s. frv. til enda greinarinnar, verði sett: „Áætlunarskráin skal send amtmanni, en þyki honum eitthvað athugasamt í henni, skal hann bera málið nndir almennan fund gjaldþegna, er hann lætur í því skyni saman kalla svo fljótt, sem því verður við komið; skera þeir þá úr því með atkvæðafjölda, hvort breyta skuli áætluninni í því efni eða ekki".

8. Að byrjun 20. greinar: "Ef amtmaður gjörir engar athugasemdir við áætlunarskrána, eða ef öllu er komið fyrir svo sem athugasemdir hans bentu til samkvæmt 19. grein", verði þannig breytt: „Að því gjörðu, er fyrir var mælt í 19. grein".

9. Að í byrjun 21. greinar á eptir orðunum: „þyki einhverjum", verði bætt inn í „gjaldþegna".

10. Að niðurlag 22. greinar: „þá þarf eigi að gjöra um þau sérstaklega skýrslu, og má þá fresta borgun þeirra þangað til jafnað verður niður gjöldum næsta árs" — verði þannig breytt: „þá þarf eigi að gjöra um þau sérstaklega niðurlag, heldur skal jafna því niður með næsta árs gjöldum.

11. Að í 25. grein, 2. atriði verði úr felld orðin: „Að veita gefins fæstyrk, er meiru nemi en 30 ríkisdöllum".

12. Að í sömu grein verði orðunum: „Að færast í fang byggingarstörf, sem ekki verða framkvæmd nema auknar séu álögur þær, er bæjarmenn um 3 undanfarin ár hafa galdið að meðaltali" — breytt þannig: „Að færast í fang þau

1862.

byggingarstörf, er hafa í för með sér álögur á bæjarbúa um meir en 1 ár".

13. Að fyrirsögnin verði þannig orðuð: „Reglugjörð um kaupstaðarrétt Akureyrar og stjórn bæjarmálefna þar".

Af þessum uppástungum alþingis og af ástæðunum fyrir þeim í álitsskjali þingsins sèst, að þingið hefir ekki mælt neitt á móti því, að sleppt er úr frumvarpi stjórnarinnar þeirri ákvörðun, sem var í frumvarpi því, er kom frá alþingi 1859¹, um að Oddeyri þegar skuli lögð undir kaupstaðinn; en á hinn bóginn hefir þingið að mestu leyti enn haldið fram þeim ákvörðunum í frumvarpi sínu, sem miðuðu til að veita hinu nýja bæjarfélagi meira sjálfsforræði, en veitt er Reykjavík bae eða nokkru bæjarfélagi í konungsríkinu þegar Kaupmannahöfn ein er undanskilin. Að þessu lúta uppástungur þingsins, sem til eru greindar undir 1., 7., 8., 11. og 12. tölulið um breytingar á 1., 19., 20. og 25. grein í frumvarpi stjórnarinnar. Ástæður þær, sem fram eru færðar fyrir þessum breytingum, eru að mestu leyti hinar sömu og þær, er alþingi áður hefir tekið fram, án þess stjórnin gæti fallizt á gildi þeirra, og með því mótbárur þær, sem teknar eru fram í ástæðunum fyrir frumvarpi stjórnarinnar, móti því að veita hinum nýja kaupstað meira sjálfsforræði en Reykjavík hefir, eru enn með öllu óhraktar, virtist eigi vera ástæða til að breyta þessum atriðum í frumvarpinu eptir uppástungum þingsins, en þau atriði eru orðrétt samhljóða ákvörðunum um sama efni í reglugjörð 27. nóvemberm. 1846 um stjórn bæjarmálefna í Reykjavík. Því skal við bætt út af uppástungu alþingis undir 7. tölulið, en sú uppástunga er nýmæli, að ekki virtist hagfelld að áætlunarskráin, eður einstök atriði í henni, sè rædd og leidd til lykta á borgarafundi; og því minni ástæða virtist vera til að hafa hær við þessa aðferð, sem slíkur fundur ekki er látinn útkljá málefni, sem meiru varða, smbr. 25. grein í frumvarpinu.

Þar sem alþingi því næst í 3. og 5. tölulið hefir stungið upp á, að breyta ákvörðunum í 5. og 10. grein frumvarpsins, sem einnig eru samhljóða reglugjörð 27. nóvemberm. 1846,

1) Sjá alp.tið. 1859, 1071.—1087. bls.

á þann hátt, að hlutaðeigandi amtmaður skyldi skera úr um allt það, er snertir kosning bæjarfulltrúa, án þess úrskurði hans skyldi verða skotið til æðra yfirvalds, þá virtust eigi vera nægar ástæður til að fallast á þessa uppástungu, er það sýnist liggja í augum uppi, að gefa eigi hlutaðeigendum kost á að áfrýja úrskurði amtmanns, sem eigi heldur getur verið neinum sérlegum vandkvæðum bundið, og skal þess getið í þessu efni, að það hlýtur að koma af misskilningi á frumvarpinu, að þingið í álitsskjali sínu tilfærir sem ástæðu fyrir 5. niðurlagsatriðinu um breyting á 10. grein frumvarpsins, að ef bæjarfulltrúi eður kjörstjórnin ætíð ætti kost á að skjóta því til úrskurðar stjórnarráðsins, hvort kosning væri rétt, þá gæti slíkt leitt til þeirra vandræða, að heilt ár liði áður gild kosning fengist, og þannig yrði eitt sætið í bæjarstjórninni óskipað þenna tíma. Þingið hlýtur hér að hafa gjört ráð fyrir, að þegar kosning væri áfrýjað til stjórnarinnar, þá gæti sá, er hefði orðið fyrir kosning, ekki á meðan gegnt fulltrúastörfum; en þetta er rangt, því kosninguna ber að álíta rétta þangað til stjórnarráðið er búið að lýsa yfir, að hún sé ógild. Á hinn bóginn er það einnig vafalaust, að þegar umkvörtunin er risin af því, að kosning hefir verið gjörð ógild, þá á ekki að fresta nýrri kosning þangað til úrskurður stjórnarinnar er fenginn, og þannig þarf í hvarígu þessu tilfelli að bíða að skipa fulltrúasæti þangað til stjórnin sé búin að leggja úrskurð á málið; þetta getur að eins átt sér stað þegar amtmaðurinn beitir valdi því, sem honum er veitt í greininni, til að gjöra kosninguna ógilda að sinni, en bæði er það ísjárvert að svipta amtmann þessu valdi, enda virtist og jafn ísjárvert að meina hlutaðeigendum að koma fram með umkvörtun sína yfir úrskurði amtmanns.

Hinar uppástungurnar, er alþingi hefir gjört, lúta að eins að orðabreytingum; og með því ekkert þótti vera því til fyrirstöðu að fallizt væri á breytingar þær á 17., 21. og 22. grein frumvarpsins, sem stungið er upp á í 6., 9. og 10. niðurlagsatriðinu, þá var greinum þessum breytt samkvæmt uppástungum þingsins. En þar á móti virtist eigi vera ástæða til að fallast á 2. og 4. niðurlagsatriði í álitsskjali alþingis um breyt-

1862.

ingar á 5. og 7. grein frumvarpsins; því 5. grein virtist vera ljósar orðuð í frumvarpinu, en ef hún væri höfð eins og alþingi stakk upp á, og um breytinguna á 7. grein, þá virtist óþarft og jafnvel ekki nema til að villa, að tala í þeirri grein um nafnaskrá yfir kjörgenga undir eins og talað er um nafnaskrá yfir kjósendur, með því sérhver sá, sem hefir kosningarrett, einnig er kjörgengur eptir 4. grein, og þarf því að eins að semja eina nafnaskrá. Loksins virtist ekki vera ástæða til að taka til greina uppástungu þingsins í 13. niðurlagsatriði um breyting á fyrirsögn reglugjörðarinnar, því aðalatriðið í málinu er það, að verzlunarstaðurinn er gjörður að kaupstað og fær bæjarstjórn út af fyrir sig og verður lögsagnarumdæmi sér.

5. septembr. **49. Bréf dómsmálastjórnarinnar til stiptamtamannsins yfir Íslandi, um hvort greiða skuli hafnartoll í Reykjavík fyrir póstskipið.**

Í skjali nokkru, er hingað barst með bréfi yðar, herra stiptamtmaður, 12. júním. þ. á., hefir Árni Thorsteinson, land- og bæjarfógeti, spurt um, hvort gufupóstskipinu „Arcturus“ beri að greiða hafnartoll m. m. í Reykjavík. Þessu skal svarað á þann hátt, yður til leiðbeiningar og til þess þér kunngjörð það hlutaðeiganda, að útgjörðarmenn gufuskipsins voru í fararsamningi þeim, er gjörður var við þá 28. marzm. 1858 og sendur var stiptamtmanni með bréfi dómsmálastjórnarinnar 31. s. m., undanþegnir þeirri skyldu, að greiða hafnartoll meðan engin hafnarvirki eru í Reykjavík, svo er og ákvörðunin um hið sama endurnýjuð í þeim fararsamningum, er síðan hafa gjörðir verið við útgjörðarmenn skips þessa. En með því sá tími, sem síðasti samningurinn er gjörður um, er á enda við lok þessa árs, þá mun þetta atriði verða nákvæmar íhugað, þegar gjörður verður nýr samningur um gufuskipsferðir til Íslands.